כג: מי שאמר פרק רביעי נזיר

ומדינים כבריה ארמון. על שהעיר מדיניס[1] היו לבין ישראל כבריחים לארמון ע"י ריב שהיה בין לוט ובין אברהם דכתיב אל נא תהי מריבה וגרמה לו מריבה להפרד מאברהם וע"י כן נכשל בבנותיו ונעשה כבריחים שטעלין את הארמון שאין המיצונים יכולין להיכנס לפנים כך נעשו עמונים ומואבים שאסורין לבא בקהל ובגרלשית רבה דרש לפי שאסורין בקהל ובעזרה[2] בטומאים: **לתאוה** יבקש נפרד זה לוט. שביקש להפרד מאברהם דכתיב ויפרדו כדי למלאות תאותו בעבירה: **ובכל** תושיה יתגלע. בכל התורה יתגלע קלונו בשתי מורות בתורה שבכתב לא יבא עמוני ומואבי היינו בשתי בנסיות ובתורה שבע"פ בשתי מדרשות ששניים בסם עמוני [ומואבי] אסורין ואיסורן איסור עולם: **תמר** זינתה. אבל נתכוונה לשם שמים כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה: ויצאו ממנה מלכים. כדכתיב בסוף רות ואלה מולדות פרץ וכו' עד ישי: ונביאים. דאמר מר אמון ואמציה אחיים הוו ואמציה המלך מזרע דוד ויאשיה ואמון נביאים היו דגמירי בכל מקום שהזכיר [2] (תורה) שם [אביו] נבואות גם אביו נמי[3] היה נביא:

שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ות"ת והא אמרינן בעלמא (ברכות דף ח.) העוסק במצוה שלא לשמה נוח לו שלא נברא וי"ל דהתם מיירי שעוסק בתורה שלא לשמה לקפח אחרים והכא קאמר שעוסק בתורה שלא לשמה להתגדר ולקנות שם: **שמתוך שלא לשמה בא לשמה.** ואת אמרת דעבירה לשמה עדיפא ממצוה שלא לשמה [1] דיש כה עדיפא קא: **ומאן** אינון נשים באהל שרה ורבקה ורחל ולאה. בשרה כתיב והנה היא באהל (בראשית יח) ברבקה כתיב ויביאה יצחק האהלה שרה אמו (שם כד) ברחל ולאה כתיב ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל (שם לא) ומנשים היינו [1] דכתיב נשים ק): **שבע** בעילות בעל סיטרא. דז' פעמים כתיב כריעה נפילה ושכיבה: **והא** מתניא מעבירה. ועכי נמי דלא קשה לו אהרג ולא תעבור דלאמרינן שילוי פרק בן סורר ומורה (סנהדרין עד:) דאסתר קרקע עולם היתה מ"מ למה משכבה הכתוב והלא היא נהנית מן העבירה ומשני לא היתה לה הנאה דטובתן של רשעים רעה דכתיב הסמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע ובפרק מצות חליצה (יבמות קג:) מסיק נשלמא גבי לבן דקמדכר שם דעבודת כוכבים אלא גבי יעל מאי רעה ומשני דשדא בה זוהמא: **ארבעים** ומזבח המזבח הקריב פר ואיל הרי מ"ב קרבנות והיינו שלא לשמה דהקרינן כדי לקנא ישראל: **בת** בנו של עגלון. לאו דוקא נקט בת בנו וכן [בחלק] (סנהדרין קה:) דאמר כתו של עגלון לאו דוקא אלא הרבה דורות היתה אחר עגלון דאמר פרק החולץ (יבמות מח:) מפני מה גרים מעוונים בזה"ז מפני שזיהו עצמן בת מתת כנפי שכינה מאי קרא ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה אשר באת לחסות תחת כנפיו משמע שהיתה רות קטנה כשנתגיירה והרי יש מעגלון ועד אחנון יותר ממאתים שנה ותוך ותשבה [ומתרי'] (כ"ב לא.) אחנון זה כושן [1] ואי בתו של עגלון היתה מ"כ לא היתה קטנה: מרבעה

ומדינים כבריה ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים בבריה ארמון שהטיל מדינים[6] בבריחין וארמון[1] לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' [2] דרש רבא ואיתימא רבי יצחק מאי דכתיב [2] לתאוה יבקש נפרד ובכל תושיה יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט ובכל תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות [3] דתנן [4] עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם [5] אמר עולא תמר זינתה זמרי זינה תמר זינתה [6] יצאו ממנה מלכים ונביאים זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל [7] אמר ר"ג בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה והאמר רב יהודה אמר רב [2] לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן [1] אלא אימא כמצוה שלא לשמה דכתיב [3] תבורך מנשים יעל אשת חבר הקני מנשים באהל תבורך מאן נשים שבאהל שרה רבקה רחל ולאה [8] א"ר יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר [4] בין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מתהניא [9] מבעילה דילה א"ר יוחנן כל טובתן של רשעים אינה אלא רעה אצל צדיקים שנאמר [5] השמר לך [10] מדבר עם יעקב מטוב ועד רע בשלמא רע שפיר אלא טוב אמאי לא אלא לאו ש"מ טובתו רעה היא ש"מ: גופא [11] אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות [12] וא"ר יוסי בר' חנינא רות בת בנו של עגלון [13] מלך מואב היתה [14] א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקריתיה מואב א"ל רחמנא [6] אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא אבל צעורי (6) צערינן ואילו צעירה דקריתיה בן עמי אמר ליה [7] אל תצורם ואל תתגר בם אפילו צעורי לא תצערינן כלל [15] א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה זכתה

ומדינים כבריה ארמון. בשביל שהטיל מריבה ביניו ובין אברהם כדכתיב אל נא תהי מריבה גרם לו שנפרדו זה מזה ונעשו זה כנגד זה כבריחים שטעולין לארמון שאין המיצונים יכולים להיכנס בתוכו כן נעשו עמונים ומואבים [6] שאין מותרין לבא בקהל ישראל דכתיב לא יבא עמוני ומואבי: **לתאוה יבקש נפרד.** לדבר עבירה יבקש מי שנפרד ואיזה זה לוט שנפרד מעל אברהם דכתיב ויפרדו איש מעל אחיו (בראשית יג) וסמיך ליה ויסע לוט מקדם שהוא נפרד תחילה: **ובכל תושיה יתגלע.** ובתושיה לא נאמר [3] כאן אלא ובכל תושיה לומר לך שנתגלע קלונו בשתי מורות דתורה נקראת תושיה דכתיב הפליא עצה הגדיל תושיה (ישעיה כח) תורה שבכתב ותורה שבעל פה בתורה שבכתב לא יבא עמוני ומואבי [1] בתורה שבעל פה בבתי מדרשות דתנן עמוני ומואבי [7] כו': **יתגלע.** כמו ולפני התגלע הריב נטוש (משלי יז) שהוא לשון גילוי דגרסינן במסכת סנהדרין (דף ו:) קודם שנגלה לך [8] הדין כו': **אמר זוינהו.** ומתכוונה לשם מצוה כדי להעמיד זרע דכתיב כי ראתה כי גדל שלה (בראשית לח): **זמרי זינה.** ומתכוון לשם עבירה: **ויצאו ממנה מלכים ונביאים.** מלכים מדוד ונביאים מישעיה דכתיב מר (פושע יב:) אמון ואמציה אחיים הוו וגמירי (מגילה טו.) כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא כן נביא: **גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשם מצוה: **מתוך שלא לשמה בא לשמה.** אלמא דמצוה שלא לשמה מביאה לידי מצוה היא מביאה ואת אמרת דעבירה לשמה גדולה הימנה: **אלא אימא גדולה עבירה לשמה מתוך שלא לשמה.** שמתיהן שוות: **דכתיב הכורך מנשים יעל [3] אשת חבר הקיני.** כלומר כאותן נשים שמלינו בהן שעשו מצות שלא לשמה ובכולן נאמר בהן אהל: **הכורך.** על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו: **שרה רחל ולאה.** שאמרו לבעליהן בלא אל שפחתן ולא לשם מצוה נתכוונו [9] אלא כדי שתתקנאות זו בזו רחל בחותה ושרה ולאה בחמותה וכולן נאמר בהן אהל דכתיבי קראי[10]: **שבע בעילות.** בין כריעה ונפילה ושכיבה אית בהו שבע בהאי קרא: **אלא עוד אמאי.** מזכר ליה שלא לדבר עמו: **אלא לאו שמע מינה טובתו רעה היא.** ומאי רעה אילא דאי מפיס במילי בהדיה אתי לאתכבויי ליה בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא יזכיר שם אלהיהם וגבי יעל אשת חבר מאי רעה איכא בה דהטיל בה אותו רשע זוהמא דאמר מר כשעה שבא נחש [11] וכו' ישראל וכו' (יבמות קג.): **וילאה ממנו רוח.** שילא ממנה דוד שריחו להקב"ה בשירות ותשבחות[12]: **ארבעים ושתים קרבנות.** משבע מזבחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל שהם י"ד לכל מעמד ומעמד וג' פעמים י"ד עולין מ"ב וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מצוה: **דקריביה מואב.** [13] משמע מאי: **כן עמי.** בלשון נקיה הוא דלא רצתה להוליע דמתניה נתעברה: **אמר אל פגורם ואל תתגר בם.** ומדלא כתיב בהו מלחמה שמע מינה דאפי' בערגא לא ליעביד להו. ולא עוד [14] דאפי' בכירה דקריתיה [15] אל כתוב פרשמה דכתיב[16] ובשכר אמר אליה [17] ובשכר עמו: זכתה

זמרי זינה. ותמוון לשם עבירה (שם). והאמר רב יהודה אמר רב כו'. מדקאמר גדולה עבירה לשמה מתוך שלא לשמה. מכלל דמצוה שלא לשמה נרשעותא הוא והאמר רב יהודה מר (שם). מאן נשים שבאהל שרה רבקה רחל ולאה. שרה שנאמר בה הנה באהל, רבקה שנאמר בה ויביאה יצחק האהלה, רחל ולאה שנאמר בהן ויבא מאהל לאה ויבא באהל רחל (בראשית כד:). בין רגליה. כין ירכתיה, שנא עליה מיפרא ומכוונה כדי לייגעו (יבמות קג.).

עין משפט נר מצוה

ים א מי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יח ממג לאין קיד טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף כ: ב ב מי' פי"ב מהל' תשובה הלכה ה ממג עשין יג [טוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף כן]:

תורה אור השלם

1. לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יי עד עולם: דברים כג ד
2. לתאוה יבקש נפרד בכל תשיה יתגלע: משלי יח א
3. תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך: שופטים ה כד
4. בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל אשר כרע שם נפל שדוד: שופטים ה כז
5. ויבא אלהים אל לבן ארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע: בראשית לא כד
6. ויאמר יי אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה: דברים ב ט
7. וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני לוט נתתיה ירשה: דברים ב יט

נוסחת הריב"ן

ד) שאין עוד מותרין להתערב בישראל כדכתיב ה: כ) לא נאמר אלא: ו) ומואבי בקהל ה': ז) אסורין בה: כדכתיב: ח) מוס כדכתיב המקם ט: שאלו לשם נאולין הגיל בה י: אמת הטיל בה לרם מחמת יא: ובקקה מהן ומהמתן יב: שיוף: לפי שקבלו תורה יג: אורה עובדי כוכבים אלא יד: אבל בהכ מיני לא אפקה טו: אן ומהמת והיינו דאל"ל הקב"ה לנחם כי עשית זאת לא יזור אמה פיזה מעשה עשה אלא שבת על מוס ובנעילתו הגיל בה ומהמת: ז) דמשמע יח: מ) אלא אפי': כ) מאבד: י) אם אביה ואילו לעיבה דקריתיה בן עמי אם זה ריצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד כ: כתיב ואלה תולדות פרץ נ: ובנביאים דאמרינן

פי' הרא"ש

ר"י כך באו לידי מעשה ב בנותיו ונולדו עמון ו: ואב האמורים לבוא ב בהל: כבריח ארמון ג: ועלים בו הארמון שלא יכנסו בו חוים: לתאוה יבקש נפרד הלך אחר ה אות לבו כאמר לעיל כל ד אסוקים לשם עבירה נ: מרו: בכל תושיה יתגלע. ב ורה שכבתב ובתורה ש נעשים דתנן עמוני ומואבי א ורים לבא בקהל ו: יסורן איסור עולם: תמר ז: זה ריצאו ממנה מלכים ח: ראים מלכים מדוד כ: כתיב ואלה תולדות פרץ ו: ובנביאים דאמרינן

מסורת הש"ס

ג) [ל"ל נין ישראל לעמון כך לעתא כהוריות], ב) הוריות י:, ג) [ב] סם ויקמות שו:, ד) הוריות י:, ה) [מגילה י: סוטה יב:], ו) הוריות סם, ז) הוריות י: יבמות קג., ח) נ"ל מעבירה, ט) [נ"ל פן מדבר וכ"ל ביבמות על נסון], י) מהדרין קה: סנהדרין כ: ערכין טו: סוטה כב: מז. ע"ש הוריות י:, כ) [הוריות י: לעתא דאמר יפ"ש ופ"ע בסנהדרין קה: גם בסוטה מז. ע"ש], ל) [נר' ע"י כן נמי של נלקן], מ) הוריות י: כ"ק לח:, נ) כ"ק לח: הוריות יח., ס) [בראשית יח, סם לא], ע) [ברכות ז:], פ) [שם יט.], צ) [שם], ק) [עי' בספר תורה מיבור וגם פי' נסון ע"ז בס' מקום שמואל],

הגהות הב"ח

(א) גם' אבל בשני צעריה ולילו וכו' לא צעריה כלל:

גליון הש"ם

רש"י בד"ה שרה רחל ולאה כו' אלא כרי וכו'. עי' יבמות דף קג ע"ל תר"ה והא דבהדרין דף עד ע"ב תד"ה והא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) נמי אלא אימא כמצוה שלא לשמה. נ"ב עי' ת"מ: ב) רש"י ד"ה דכתיב כי אשת חבר הקני וכו'. נ"ב עי' ת"מ: ג) תוס' ד"ה תמר זינתה וכו' דגמירי בכל מקום שהזכיר תורה שמו ושם אביו כל"ל: ד) ר"ה שמתוך וכו' דיש כה עדיפא קלת. נ"ב עי' ת"מ: ה) ד"ה ומאן וכו' ומנשים היינו דכתיב נשים. תיבת דכתיב נמחק, נ"ב ומנשים דכתיב היינו נשים שבאהל כל"ל עי' ת"מ: ו) ד"ה בת וכו' ואי בתו של עגלון היתה כו' נ"ב עי' ת"מ:

הגהות התוספות

1. כס"מ מדנים. 2. נדל"ל מעמדים בעזרה. 3. תיבת נמי נמחק.

מוסף רש"י

נפשע. נמרד, שמרד בו פסיקים ממנו (הוריות י:). מקרית עוז. נוח כמו עז, שהרגה כדכתיב (ישעיה נח) אל זיר תוצבתם (שם). שהטיל מדינים. כיון וכין כמי שבאל כבריחים שנועלים שהמיצעים אינם יכולים ליכנס לפנים, וכך אין עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל, דכתיב לא יבא עמוני ומואבי (שם). לתאוה. שלא בעבירה יבקש נפרד זה לוט. דכתיב כיה יפרדו איש מעל אחיו (שם). יתגלע. כמו (משלי יז) לפני התגלע, לשון גלוי (שם). תמר זינתה. ומתכוונה לשום מצוה כדי להעמיד זרע מן המלכים דכתיב כי ראתה כי גדל שלה (שם).

ל) [ל"ל נמי אבל בשני צעריה ולילו וכו' לא צעריה כלל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com